

Crna Gora
Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava

Adresa: Vuka Karadžića, br. 3
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 407 501
fax: +382 20 407 515
www.gov.me/mpa

Br. 01-056/21-9830

Podgorica, 27.09.2021. godine

SEKTORSKA ANALIZA

za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz Budžeta Crne Gore u 2022. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriternih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. **OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO**

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volonterizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☒ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): _____		

2. **PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2021.GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO**

2.1. Navesti prioritetne probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Konvencija UN o pravima lica sa invaliditetom predstavlja najvažniji međunarodni ugovor koji je Crna Gora ratifikovala i koji reguliše prava lica sa invaliditetom. Iako je 2017 godine Crna Gora podnijela prvi Inicijalni izvještaj o implementaciji Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom, Komitet UN je Crnoj Gori dao veliki broj preporuka koje su imale za cilj implementaciju ovog međunarodnog ugovora. Vlada Crne Gore kontinuirano i sistematski preko svih resora preduzima mjere na implementaciji preporuka iz Konvencije UN .

Obaveza države Crne Gore je da najkasnije do 3. decembra 2023 godine podnese druge, treće i četvrte periodične izvještaje i da u njih uvrsti informacije o realizaciji zaključnih zapažanja.¹ Međutim ,iako je pripremljen Akcioni plan, isti još nije usvojen a nivo realizacije preporuka je zanemarljiv. što dovodi u pitanje realizaciju preporuka.

Imajući u vidu preporuke Komiteta UN vezi sa nadležnostima Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava, **državi članici preporučuje da država članica usvoji pristup zasnovan na ljudskim pravima prema invaliditetu u svim svojim zakonima, politikama i mjerama, edukuje i podiže svijest svojih kreatora politike, profesionalaca i javnosti uopšte o pravima osoba sa invaliditetom sadržanim u Konvenciji i njenom Fakultativnom protokolu UN (CRPD/C/MNE/CO/1).**

Pored toga, Komitet ukazuje na **veoma mali broj primjedbi zasnovanih na diskriminaciji, nedostataka efikasne jednake zaštite osoba sa invaliditetom, koje mogu biti žrtve interseksijske diskriminacije, kao što su osobe sa invaliditetom koje pripadaju različitim etničkim grupama, uključujući Rome, Aškalije i Egipćane, izbjeglice, tražioce azila ili interno raseljena lica; kontinuiranog korišćenja procjene invalidnosti za pristup određenim ljudskim pravima i različitim definicijama invaliditeta, i društvenu isključenost djece sa smetnjama u razvoju.** U prilog navdenim tvrdjama govori i izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, (2019-24 i2020 -14), ali za razliku od predhodnog perioda kada su u fokusu bile pritužbe zbog diskriminacije u oblasti nepristupačnosti fizičke sredine, sadašnji podaci idu prilog prepoznavanju diskriminacije i u drugim oblastima (zdravstvena zaštita, socijalna zaštita ,pristup dobrima i uslugama). Iako postoji trend osnaživanja lica sa invaliditetom koji su žrtve diskriminacije za pokretanje postupaka pred građanskim sudovima koji je evidentan kroz povećan broj postupaka pred građanskim sudovima (2019-3 presude; 2020-5 presuda) i dalje je broj postupaka za zaštitu od diskriminacije veoma mali. Za razliku od predhodnog dvogodišnjeg perioda, u 2019-2020 ² u kojima pred Vrhovnim državnim tužilaštvom nije bilo postupaka u kojima su žrtve diskriminacije bile lica sa invaliditetom, u 2019. godini je formiran 1 predmet - krivična

¹ CRPD /C/MNE /CO/1 od 29 avgusta 2017 godine

² TU br. 6/21 od 22. januara 2021 godine ; TU 460/20 od 12. oktobra 2020. godine.

prijava u kojima je žrtva diskriminacije lica sa invaliditetom, dok su u 2020. godini pred Osnovnim državnim tužiocem u Podgorici formirana 4 predmeta (4 krivične prijave) u kojima su žrtve diskriminacije bile lica sa invaliditetom.³

Realizovanje edukacija za lica sa invaliditetom o **mehanizmima i postupcima za zaštitu od diskriminacije, realizovanje kampanja, okruglih stolova, javnih časova, edukacija u školama o zaštiti od diskriminacije i principima zasnovanim na ljudskim pravima, kao i aktivnosti u čijem će fokusu biti lica sa invaliditetom koji su istovremeno pripadnici romske populacije, ili/i LGBTQI osoba , i/ili žena kao i drugih aktivnosti doprinijeće smanjenju ili otklanjanju ovog problema.** Sve navedeni aktivnosti se mogu primijeniti i kada je sprečavanje isključenosti djece posebno sa intelektualnim smetnjama u pitanju.

Pored navedenog, Komitet u tački 11a) –e) **preporučuje državi članici da preduzme neophodne zakonodavne amandmane kako bi osigurala da su sve osobe sa invaliditetom podjednako i potpuno zaštićene od svih oblika diskriminacije, uključujući i interseksijsku diskriminaciju, u skladu sa Konvencijom.** Takođe preporučuje državi članici da:

Preduzme mjere podizanja svijesti, kako bi podstakla osobe sa invaliditetom da prijave diskriminaciju, obezbijedi im pristup dostupnim informacijama o svojim pravima shodno Konvenciji, kao i o dostupnim mjerama za podnošenje primjedbi;

*a)Preduzme mjere podizanja svijesti, **kako bi podstakla osobe sa invaliditetom da prijave diskriminaciju, obezbijedi im pristup dostupnim informacijama o svojim pravima shodno Konvenciji, kao i o dostupnim mjerama za podnošenje primjedbi;***

*)Obučiti relevantne stručnjake, **posebno službenike zadužene za sprovođenje zakona i zaposlene u pravosuđu o Konvenciji i kako adekvatno postupati sa primjedbama o diskriminaciju na osnovu invaliditeta;***

c)Uloži sve neophodne napore za sprečavanje i otklanjanje interseksijske diskriminacije osoba sa invaliditetom, stavljajući poseban akcenat na djecu sa smetnjama u razvoju, pripadnike manjinske grupe i osigura da imaju jednaki pristup svim pravima iz Konvencije;

...e)...primijeni koncept razumnih adaptacija, kako bi se osiguralo da poricanje razumnog prilagođavanja predstavlja diskriminaciju na osnovu invaliditeta.

Bez obzira na projektno finansiranje edukacija koje organizuju nevladine organizacije i koje doprinose podizanju nivoa znanja i svijesti svih zainteresovanih strana, a posebno lica sa invaliditetom o primjeni mehanizama za zaštitu od diskriminacije, potrebno je jačim intezitetom raditi na edukaciji svi građana na primjeni antidiskriminacionog zakonodavstva.

³ https://www.ombudsman.co.me/docs/1619074992_izvjestaj_01042021.pdf

Ove preporuke će se realizovati kroz razne edukativne i promotivne aktivnosti kao što su: medijske i druge kampanje, edukacije, konferencije, okrugli stolovi, paneli i sl.

Takođe obuke za državne službenike zadužene za sprovođenje zakona i zaposlene u pravosuđu su od značaja za bolje upoznavanje sa pravima i kako adekvatno postupati sa primjedbama o diskriminaciju na osnovu invaliditeta.

Dalje, Komitet pozivom na čl. 6 Konvencije UN izražava zabrinutost zbog kontinuirane diskriminacije nad ženama i djevojčicama sa invaliditetom i predlaže da se : **Izdvoje neophodna sredstva za istraživanje i prikupljanje podataka o ženama i djevojčicama sa invaliditetom, razvrstano prema starosnoj dobi, geografskoj oblasti, vrsti oštećenja, porodičnoj situaciji i mjestu boravka ...**

(c)Spriječi i bori se protiv višestrukih i ukrštenih oblika diskriminacije sa kojima se suočavaju žene i devojke sa invaliditetom, sa posebnim osvrtom na pristup pravdi, zaštiti od nasilja i zlostavljanja, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu i zapošljavanje; i

....-(d)....preduzme mjere podizanja svesti kako bi ohrabрили žene i djevojčice sa invaliditetom da prijave sve oblike uznemiravanja kojima su bili izloženi, i obezbijedi njihovo pristup dostupnim informacijama i odgovarajućim službama za podršku žrtvama, uključujući i na lokalnom nivou.

Realizovanje istraživanja i prikupljanje podataka o ženama i djevojčicama sa invaliditetom , realizoavnje kampanja i edukacija i druge aktivnosti su modeli za rješavanje navedenih problema.

Takođe, u svom izvještaju Komitet iskazuje zabrinutost zbog nedostatka dovoljnog broja programa i obuka osoblja javnih i privatnih medija o pristupu zasnovanom na ljudskim pravima kao i drugih pitanja od značaja za postizanje pune jednakosti lica sa invaliditetom sa ostalim građanima.

S tim u vezi Komitet u čl.8 a) **Konvencije UN preporučuju da se obezbijedi trening za javne i privatne medije o Konvencije , s posebnim osvrtom na pristup zasnovan na ljudskim pravima i osnaži prikazivanje pozitivne slike o licima sa invaliditetom, njihovim pravima i doprinosu društva, sa ciljem eliminacije negativnih stereotipa, predrasuda i predrasuda o licima sa invaliditetom što će biti u fokusu pažnje u narednom periodu i kroz finansiranje projekata i programa i realizovanje edukacija za javne i privatne medije o Konvencije, kao kampanja koje će doprinijeti ovom cilju.**

Organizovanje programa i obuka osoblja **javnog i privatnog medija o pristupu zasnovanom na ljudskim pravima, bez upotrebe pristupa medicinskog i socijalnog modela invalidnosti, kao i kroz kontinuirani monitorinig izvještaja medija, doprinijeće otklanjanju ovog problema. Takođe, obuke za novinare na temu LSI će podrazumijevati set edukacija medija i državnih institucija, onih aktera koji se bave oblašću lica sa invaliditetom, te kako izvještavati na temu LSI u skladu sa modelom ljudskih prava dodatno će doprinjeti ovom cilju.**

Komitet u čl.8 b) preporučuje državi da Preduzme efektivne korake da uključi obavezne elemente prava lica sa invaliditetom s posebnim fokusom na univerzalni dizajn u kurikulime za studente arhitekture i građevinarstva.

Organizovanje edukacija i kampanja o univerzalnom dizajnu i primjeni univerzalnog dizajna jedan je od modela rješavanja ovog pitanja iz domena nadležnosti Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava.

Jednako priznavanje pred zakonom (čl. 12)

Komitet je zabrinut zbog trenutnog režima za donošenje odluka i starateljstva, što ograničava ostvarivanje različitih prava. Sa zabrinutošću konstatuje da je broj osoba sa invaliditetom, koji su lišeni svog punog pravnog kapaciteta, i dalje visok.

Pozivajući se na svoj Opšti komentar br. 1 (2014) o jednakom priznavanju pred zakonom, Komitet apeluje na državu članicu da u potpunosti uskladi svoje zakonodavstvo sa Konvencijom i zamijeni sadašnje starateljstvo i zamijenjen režim odlučivanja sistemom podržanog donošenja odluka koji u potpunosti poštuju autonomiju, integritet, dostojanstvo, volju i preferencije osobe i uspostavlja transparentne i efikasne pravne lijekove za osobe sa invaliditetom čiji je pravni kapacitet uklonjen.

Imajući u vidu sveobuhvatnost teme, neophodno je pripremiti detaljnu analizu institucionalnog i zakonodavnog okvira koji se odnosi na izmjenu režima lišenja poslovne sposobnosti.

Analiza zakonodavnog i institucionalnog okvira za izmjenu instituta lišenja poslovne sposobnosti, su preduslov za izmjenu režima lišenja poslovne sposobnosti.

Pored navedenog, shodno članu 21 Komitet Sloboda izražavanja i mišljenja i pristup informacijama (čl. 21)

Komitet je zabrinut zbog pretežno nedovoljne dostupnosti javnih informacija i masovnih medija za osobe sa invaliditetom u pristupačnim i upotrebljivim formatima, kao što su Brajova azbuka, gluvo-slijepa interpretacija, znakovni jezik, jednostavan i razumljiv jezik, audio opis, titlovanje, podnaslovi i drugi. Takođe je zabrinut zbog:

(a) Nepriznavanja crnogorskog znakovnog jezika kao službenog jezika i nedovoljnih napora države članice da efikasno promoviše i olakša upotrebu znakovnog jezika, kao i da koristi sve druge alternativne metoda i pristupačne formate komunikacije, posebno kada su osobe sa invaliditetom angažovane u zvaničnim interakcijama; i

(b) Nepostojanja informacija o utvrđenim i pouzdanim procedurama za prijavljivanje za tumačenje znakovnog jezika u javnim postupcima i događajima u javnom životu.

Komitet UN, shodno članu 29 Konencije UN preporučuje **Komitet preporučuje državi članici da dopuni izborni zakon i poslovnik o radu, kako bi se:**

a) Dalo svim osobama sa invaliditetom pravo glasa i kandidovanje na izborima; i

Posmatrano iz ugla nadležnosti Ministarstva pravde ljudskih i manjinskih prava navedena preporuka se može realizovati kroz organizovanje međunarodnih skupova, konferencija, događaja (okruglih stolova i drugih događaja), edukacija, koji za cilj imaju podizanje svijesti i nivoa znanja o potrebi učešću lica sa invaliditetom u politički i javni život i koje će podsticajno djelovati na osobe sa invaliditetom da postanu stvarni akteri političkog, javnog i društvenog života.

Tadašnje Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinska prava je počelo sa realizacijom navedenih aktivnosti kroz organizovanje okruglog stola na temu uključivanja lica sa invaliditetom u politički i javni život, što je početni korak, ali treba realizovati kampanje koje će promovisati uključenost lica sa invaliditetom u politički i javni život, sprovesti istraživanja o zainteresovanoisti lica sa invaliditetom za uključivanje lica sa invaliditetom u politički i javni život, i dr. Istraživanja od značaja za ovu oblast, te na bazi istog sprovesti edukacije za zainteresovane ciljne grupe.

Izveštaj Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2020. godinu **ukazuje na potrebnu da se aspekt ljudskih prava ugradi u sve oblasti** rada, javne politike i sektore. Posebno osjetljive grupe, uključujući i osobe sa invaliditetom koje su i **dalje izložene višestrukoj diskriminaciji i prolaze kroz poteškoće u ostvarivanju svojih prava u upravnim i sudskim postupcima**. Evropska komisija u izvještaju navodi da u narednom periodu Crna Gora treba da obezbijedi bolji i sistematičniji pristup pravdi, sistem pritužbi i besplatne pravne pomoći za žrtve povreda ljudskih prava i žrtve krivičnih djela i posebno osjetljive (vulnerabilne) grupe kao što su između ostalih i osobe sa invaliditetom.

Nova Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027 godine predstavlja drugi strateški dokument koji stavlja primarni akcenat na efektivno suzbijanje svih oblika diskriminacije, kao i stvaranje uslova za uživanje jednakih prava u svim oblastima života licima sa invaliditetom, stavlajući poseban akcenat na višestruku diskriminaciju i diskriminaciju žena i djevojčica sa invaliditetom kao i diskriminaciju djece. Takođe, Mjere i aktivnosti koje su definisan ovom Strategijom između ostalog predstavljaju izazov i važna smjernica za realizaciju preporuka Komiteta UN, a samim tim i definisanje aktivnosti i mjera za Konkurs za finansiranje projekata / programa za lica sa invaliditetom za 2022 godini.

Akcionim planom za 2021 godinu kroz 26 mjera, planirano je realizovanje 40 aktivnosti, što predstavlja poseban izazov u narednom periodu, s obzirom da je pandemija COVID 19 značajno uticala na stepen realizacije aktivnosti tokom 2020. godine.

I dalje veliki izazov predstavlja implementacija preporuka iz Analize usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN, zatim implementacija mjera iz Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminaciju jednakosti 2017-2021 godine, koje su definisane Akcionim planom 2021. godinu, kao i nerealizovane mjere iz perioda 2017-2020, što će posebno biti prikazano u finalnom izvještaju o implementaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminaciji promociju jednakosti 2017-2021 godine, Pored toga, iako je predhodnom dvogodišnjem periodu

bilo planirano realizovanje aktivnosti koje za cilj imaju sprečavanje višestruke diskriminacije, i dalje je **primijetan nedostatak aktivnosti koje za cilj imaju zabranu višestruke diskriminacije (diskriminacije po više različitih osnova), zatim, uključivanje lica sa invaliditetom u politički i javni život, razumijevanje koncepta razumnog prilagodjavanja** i primjene ovog koncepta u različitim oblastima, kao i primjena Strategije na nivou lokalnih samouprava, i dalje je veoma malo, gotovo nedovoljno urađeno po tom pitanju. Iako je usvojeno pet lokalnih akcionih planova (Bijelo Polje, Tivat, Herceg Novi, Tuzi i Pljevlja) za implementaciju Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti, **ostaje izazov usvajanje i implementacija lokalnih akcionih planova i u ostalim opštinama.**

Novi strateški dokument zadržava predviđenu strukturu strategije zastupljenu u prethodnom periodu, uz značajan dodatak dvije nove oblasti u tijelu strategije koje se odnose na zasebno tretiranje položaja:

- **Žena i djevojčica kao lica sa invaliditetom**
- **Djece kao lica sa invaliditetom**

Na taj način će biti obezbijeđen jednak tretman navedenih kategorija lica sa invaliditetom, posebno uzimajući u obzir ranjivost njihovog položaja u društvu i posebne potrebe sa kojima se suočavaju.

Mjerodavan pokazatelj ovog sektorskog planiranja biće izvještaj o implementaciji AP za 2021 godinu, kao i izvještaj o implementaciji preporuka Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom koji će biti u fokusu ove sektorske analize.

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
<p>1. Preporuke Komiteta UN (CRPD/C/MNE/CO/1) o pravima lica sa invaliditetom u Crnoj Gori⁴</p> <p>2. Izvještaj o implementaciji AP za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom i promociju jednakosti 2017-2021 za 2021 godinu</p>	<p>1. CRPD /C/MNE /CO/1 od 29. Avgusta 2017</p> <p>https://www.gov.me/mpa/zastita-i-jednakost-lica-sa-invaliditetom</p> <p>2. https://www.gov.me/mpa/zastita-i-jednakost-lica-sa-invaliditetom</p>

⁴Komitet UN (CRPD/C/MNE/CO/1) o pravima lica sa invaliditetom Crnoj Gori

<p>2. Finalni izvještaj o implementaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017-2021. ⁵</p> <p>3.Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027. godine</p> <p>4.Izvještaj o Evropske komisije o Crnoj Gori</p> <p>5.Izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda</p>	<p>3. https://www.gov.me/mpa/zastita-i-jednakost-lica-sa-invaliditetom</p> <p>4. https://www.eu.me/dokumenti-pregovori-o-pristupanju/</p> <p>https://www.ombudsman.co.me/Izvjestaji_Zastitnika.html</p>
--	--

2.2.Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
---	------------------------------------

⁵ U ovom momentu je u pripremi, planirano je njegovo usvajanje u I vartalu 2022 godine

<p>1.Preporuke Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom . CRPD /C/MNE /CO/1 od 29. Avgusta 2017</p> <p>2.Konvencija UN o pravima lica sa invaliditetom</p> <p>3. Finalni izvještaj o implementaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2017 -2022</p> <p>4. Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije I promociju jednakosti 2022-2027.</p> <p>5.Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom</p> <p>6.Zakon o zabrani diskriminacije</p> <p>7. Izvještaj o napretku Crne Gore za PP 19</p> <p>8. Izvještaj o napretku Crne Gore za PP 23</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jednakost i nediskriminacija (čl. 5); Žene sa invaliditetom (čl.6 Djeca sa invaliditetom (čl. 7); Podizanje svijesti (čl. 8) Jednako priznavanje pred zakonom (čl. 12); Pristup pravdi (čl. 13) ; Sloboda izražavanja i mišljenja i pristup informacijama (čl. 21); Učešće u političkom i javnom životu (čl. 29) 2. Čl.5, čl. 6, 7, 8, 12, 13, 21, 29 3. U cijelosti -sve oblasti 6 , 4. U cjelosti –sve oblasti 7 5. Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom (sve odredbe sa posebnim fokusom na član 6 kojim su uređene nadležnosti Ministarstva pravde ljudskih i manjinskih prava u dijelu oblasti za lica sa invaliditetom 6. .Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni list Crne Gore", br. 46/10, 40/11, 18/14, 42/17, sve odredbe, sa posebnim pokusom na čl. 4, čl.10, čl.18, čl.20, čl.22, čl.24, čl.31, čl.32 čl.33) 7. Poglavlje koje se odnos na socijalno inkluziju I lica sa invaliditetom 8. 7.Poglavlje koje se odnosi na temeljna prava I antidiskriminaciju 9.
--	---

^{6,6,7} Prioritene aktivnosti koje će biti uključene u sektorsku analizu će biti poznate nakon usvajanja izvještaja o implementaciji AP

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>-edukuje i podiže svijest svojih kreatora politike, profesionalaca i javnosti uopšte o pravima osoba sa invaliditetom</p> <p>-edukacija predstavnika građanskih i prekršajnih sudova tužilaštva i predstavnika uprave policije i inspekcijских organa, lica sa invaliditetom o mehanizmima zaštite od diskriminacije lica sa invaliditetom.</p> <p>- organizovanje konferencije na temu zabrana višestruke i višesektorske diskriminacije lica sa invaliditetom;</p> <p>-organizovanje konferencije na temu razumnog prilagođavanja i univerzalnog dizajna</p> <p>-sprovođenje istraživanja o položaju žena i djevojčica sa invaliditetom razvrstanu prema starosnoj dobi, geografskoj oblasti, vrsti oštećenja, porodičnoj situaciji i mjestu boravka (ustanova ili briga o zajednici), i njihove diskriminacije u svim oblastima-</p>	<p>-Broj edukovanih predstavnika državnih institucija, profesionalaca i javnosti o pravima osoba sa invaliditetom</p> <p>-broj edukovanih predstavnika građanskih i prekršajnih sudova, tužilaštava, predstavnika uprave policije i inspekcijских organa o mehanizmima zaštite od diskriminacije</p> <p>-organizovana Konferencija ,broj učesnika</p> <p>-broj učesnika na konferenciji, organizovana konferencija</p> <p>-sprovedeno istraživanja, utvrđen nivo diskriminacije</p>	<p>Izveštaji NVO organizacija, Godišnji izvještaji MPA Izvjetaš o napretku</p> <p>Izveštaj Ministarstva pravde ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Portal Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Portal Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Izvešaj o realizaciji AP za 2021 godinu</p> <p>Izveštaj o implementaciji preporuka Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom</p>

<p>aktivnosti koje doprinose borbi protiv višestrukih i ukrštenih oblika diskriminacije sa kojim se suočavaju žene i djevojčice sa invaliditetom;</p> <p>aktivnosti koje doprinose smanjenju diskriminacije djece sa invaliditetom sa posebnim akcentom na djecu koja su u riziku od interseksijske diskriminacije;</p> <p>organizovati seminar javnih i privatnih medija o poznavanju Konvenciji UN o pravima lica sa invaliditetom sa posebnim akcentom na pristupu zasnovanom na ljudskim pravima prema invaliditetu;</p> <p>analiza institucionalnog i zakonodavnog okvira za izmjenu režima poslovne sposobnosti lica sa invaliditetom;</p> <p>aktivnosti (okrugli sto, radionice, tribine, javni čas) za različite ciljne grupe koje će doprinijeti povećanju nivoa znanja o antidiskriminacionom zakonodavstvu i zaštiti od diskriminacije;</p> <p>-sprovođenje istraživanja javnog mjenja i lica sa invaliditetom o nivou diskriminacije lica sa invaliditetom u Crnoj Gori u različitim oblastima i shodno različitim parametrima (pol, starost, geografsko područje, vrsta invaliditeta, nivo obrazovanja);</p> <p>aktivnosti (istraživanje, kampanje, edukacije...) koje će doprinijeti uključivanju lica</p>	<p>Organizovano istraživanje, sprovedene edukacije, sprovedena kampanja,</p> <p>-</p> <p>Organizovano istraživanje, sprovedene edukacije, sprovedena kampanja, broj djece koji su uključeni u navedeno</p> <p>Organizovan seminar, broj obučanih predstavnika medija</p> <p>Uradjena analiza , definisane preporuke</p> <p>Broj realizovanih aktivnosti, obuhvat korisnika , povećan nivo znanja učesnika o antidiskriminacionom zakonodavstvu</p> <p>provedeno istraživanje o nivou diskriminacije lica sa invaliditetom u CG po (polu, starosti, vrsti invaliditeta o i nivou obrazovanja itd)</p> <p>realizovano istraživanje o nivou uključenosti lica sa invaliditetom u politički</p>	<p>Izveštaji o realizaciji preporuka Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom</p> <p>Media plan i press clipping,</p> <p>Izveštaj o implementaciji AP za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti</p> <p>press clipping, lista prisutnih, press clipping,</p> <p>Izveštaj o realizaciji projekata</p> <p>Izveštaj o realizaciji preporuka Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom</p> <p>Izveštaj Ministarstva pravde ljudskih i manjinska prava</p> <p>Izveštaji međunarodnih organizacija, tiraž informativnog materijala, media plan</p> <p>press clipping,</p> <p>Izveštaj Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava</p>
--	---	--

<p>sa invaliditetom u politički i javni život bez diskriminacije</p> <p>aktivnosti koje će doprinijeti implementaciji mjera iz Akcionog plana 2019-2020 za realizaciju Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine.</p> <p>aktivnosti koje će doprinijeti sprečavanju i otklanjanju višestruke i/ili interseksijske diskriminacije lica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na pripadnike manjinskih naroda, i osigura jednak pristup svim pravima iz Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom;</p> <p>Organizovanje okruglih stolova, radionica i seminara za lica sa invaliditetom i njihove porodice u lokalnim zajednicama uz učešće predstavnika NVO i građana na temu</p>	<p>i ili javni život, sprovedena kampanja za uključivanje lica sa invaliditetom u politički život; organizovane edukacije za podizanje nivoa znanja o uključivanju lica sa invaliditetom u politički život</p> <p>broj realizovanih aktivnosti, broj uključenih lica sa invaliditetom</p> <p>Prevesti i publikovati Konvenciju UN o pravima lica sa invaliditetom u zvučnom formatu i na albanskom jeziku kao jeziku nacionalnih manjina ; tiraž publikacije</p> <p>Prevesti i publikovati Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom na engleski jeziku, albanski jeziku i pripremiti u zvučnom formatu; tiraž ; broj distribuiranih, objavljenih sadržaja.</p>	<p>Izveštaj o implementaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije</p> <p>Izveštaj Ministarstva pravde, ljudskih i manjinska prava</p> <p>Izveštaj medjunarodnih organizacija, press clipping, lista učesnika.</p>
--	---	--

<p>“jednake mogućnosti za sve članove društva” – ukljanjanje arhitektoniskih, administativnih i drugih barijera koje onamogućavaju ravnopravan položaj lica sa invaliditetom u društvu;</p> <p>Organizovanje sastanaka sa predstavnicima lokalnih samouprava i lokalnih nevladinih organizacija o implementaciji strategije na lokalnom nivou;</p>	<p>Organizovan okrugli sto, ili radionica ili seminar, ; broj učesnika,</p> <p>Broj organizovanih sastanaka</p> <p>;</p> <p>Broj i vrsta aktivnosti koji imaju multisektorski pristup za višestruko diskriminisana lica;</p> <p>Broj višestruko diskriminiranih lica koji su učestvovali u programima i aktivnostima ;</p> <p>Povećan broj pokrenutih postupaka za zaštitu od diskriminacije pred nadležnim institucijama;</p> <p>Veći nivo zaštite od diskriminacije lica sa invaliditetom</p> <p>Broj službenika koji je prošao edukaciju o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom u skladu sa Konvencijom UN i Zakonom.</p> <p>Podignut nivo znanja lica sa invaliditetom o diskriminaciji i mehanizmima zaštite od diskriminacije.</p> <p>Broj i vrsta realizovanih događaja (okrugli sto, radionice i dr. događaja , javni skup, javni časovi, edukacije) koji za cilj imaju zaštitu od diskriminacije u različitim oblastima.</p>	<p>Izveštaj Ministarstva pravde ljudskih i manjinskih prava , izveštaj o realizaciji projekata NVO</p> <p>Izveštaj o implementaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom</p>
--	--	---

4. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2021. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2021. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
<p>Omogućavanje potpune ravnopravnosti lica sa invaliditetom sa drugim licima u skladu sa načelima UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom,</p> <p>Implementacija preporuka Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom a koje se odnose na čl.5 , čl. 6, čl. 7, čl 8 ,čl 11, čl.29 Konvencije UN, a u skladu sa gore navedenim tačkama.</p>	<p>Javni konkurs će doprinijeti implementaciji Preporuka Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom CRPD u oblasti promocije jednakosti, zabrana diskriminacije, učešće lica sa invaliditetom u političkom i javnom životu, zaštita prava žena sa invaliditetom, zaštita od višestruke I multisektorske diskriminacije, pristup pravde, jednako priznanje pred zakonom kao I implementaciji Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije I promociju jednakosti 2022-2027</p>

5. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2021. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
“Recimo NE diskriminaciji lica sa invaliditetom - 2022 ”	600.000,00€	

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2021. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe
<p>Glavni korisnici projekata i programa NVO koji će se finansirati putem predloženog javnog konkursa su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lica sa invaliditetom – 11% stanovništva, prema podacima Monstata cca (cca 60.000 lica sa invaliditetom) - organi državne uprave, kroz učestvovanje na edukacijama koje će realizovati nvo organizacije , razmjenu znanja I iskustva sa ekspertima koji će biti predavači na edukacijama. (cca 300 predstavnika organa državne uprave) - organi lokalne samouprave, kroz učestvovanje na edukacijama o primjeni antidiskriminacionog zakonodavstvo i mehanizmima zaštite , kao i učestvovanje na edukacijama o primjeni Strategije za zastitu od diskriminacije na lokalnom nivou (cca 150 predstavnika organa lokalne samouprave) - sudstvo, tužilaštvo, inspekcijski organi, policijski organi , kao polaznici edukacija o primjeni antidiskriminacionog zakonodavstva I prakse zemalja u okruženju (cca 150 predstavnika organa) - javnost , kroz podizanje nivoa svijesti i znanja o zaštiti ljudskih prava i zaštiti od diskriminacije lica sa invaliditetom.(600.000 građana) Mediji , privatni i javni <p>Potrebe navedenih glavnih grupa korisnika su pojašnjene i obrazložene u Strategiji za zaštiti lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2021-2028, sa Akcionim planom za 2021.godinu.</p>

Većinu potreba navedenih su preporukama Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom, o kojima je CRna Gora dužna izvijestiti Komitet u 2023 godini. kao I novoj Strategiji za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije I promociju jednakosti 2022-2028 godine, Zakonu o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Zakona o zabrani diskriminacije i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom.

Bitno je naznačiti značajnu ulogu svih nosilaca aktivnosti i partnera u sprovođenju politike za zaštitu prava lica sa invaliditetom, imajući u vidu da one sprovode aktivnosti koje direktno utiču na zaštitu prava od diskriminacije lica sa invaliditetom,

4.3.Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Naziv javnog konkursa	“Recimo NE diskriminaciji lica sa invaliditetom-2022”
Očekivani broj projekata/programa	30

4.4.Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa:	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000 EURA	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 30.000 EURA

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: *“Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.”*

6. KONSULTACIJE SA ZINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovala u konsultacijama

7. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

	programa nevladinih organizacija	programa nevladinih organizacija
"Recimo NE diskriminaciji lica sa invaliditetom -2022"	4 službenika	Aleksandra Popović
		Hajdana Simović
		Emin Ljuljanović
		Bijondina –Kim Mehmedi

Ovjera državnog sekretara:

Bojan Božović

Ime i prezime

Bojan Božović

Potpis